

milica

DOKUMENTI

Продужење I-ве сveske.
Јулине Божнице!!!

Лубовица, 1909. XI/14 (27). Последњи листици писан сам у
мојој оловној књижици. Захваљујући њој нећу се
моје писмо упути за мене малолетношћу.
Моје године тучасти у гроб.
...и слободно време

Slučaj je hteo da na tavanu Mesne kancelarije u Staparuu, u hrpi starih, isluženih knjiga i negda tako važnih, a sada nikom potrebnih registara i protokola, nađem poveću, tvrdo ukoričenu svesku, od praha i plesni vremena zelenkasto-prljavosivu, listova popuñ bosiljka žutih, a na mišji brlog vonjajućih. Ta je sveska — kako svedoči na prvoj, po polovini nemilosnom rukom odcepljenoj strani, pedaninim kaligrafskim rukopisom, crvenim i crnim tušem napisano zaglavljje — „Produženje I-ve sveske“ DNEVNIKA bezimenog letopisca staparskog, Srbina, a đaka mađarske gimnazije u ugarskom mestu Rožnju. Ona obuhvata razdoblje njegova đakovanja od „Subote 1909. XI/14 [27].“ do „1913. 1/3 p. srp.“, gde se, zbog nesumnjivo istrgnutih i u nepovrat zaborava bačenih listova, nagio prekida.

Na dušak čitajući tu, crnim tušem i štilom, a otvorena srca, u brzopletoj i bistroj iskrenosti, kao nemarno, jer za sebe samoga pisanu i, kako negde uzgred kaže, „pod ključom“ držanu ispovest jednog, meni već davnog bića, ja sam, budna sluha za svaki treptaj toga, u nevinost neposrednosti zatočenog govora, odmah od prve strane, u iznenađenju koje me je bacilo istovremeno u bonu i slatko-pjanu vrtoglavicu, shvatio da taj davni nepoznat, pišući o svojim tek proteklim danima, — govori, u stvari, sudbinu moje, u doba njegovo još nerodene krvi. Da, to sam ja!

Ne treba, dakle, da čudi što — iznoseći ga na videlo dana bez diranja u njegovu autentičnost nedovoljno pismenog rukopisa — potpisujem ovaj, najnećikiji, očigledno u maloj groznici srca i uma pisan odlomak DNEVNIKA.

Nije sasvim isključena mogućnost da jednog dana objavim sveću živopis moga preika, bezimenog letopisca staparskog, jer ću, mada malo nade za uspeh ima, tragati za njegovom „Knjigom o Srbstvu“, koju pominje, zatim za eventualno postojećim drugim rukopisima, a najprijeznije i najstrasnije za početkom prve sveske DNEVNIKA, kao i za „Produženju I-ve sveske“ sledujućim sveskama, jer žarko želim da znam ko sam, ko ću biti, koliko trajati i kako skončati.

1910. VIII/2.

(...)

Sinoć je bila Milica kod nas. Došla je s Jelkom. Ja sam bio u bašti, pa sam došo. One su stajale u gonku, nuz zid od bašlice. Ja sam stao nuz zid preko puta od sobnih vrata. Predamnom Jelka, a za njom ona. Pito sam koj šta Jelku, i ona mene, a Milica je novine pregledala, i bila je okrenuta prema bašlici i zaklonjena za Jelku, tako da se nismo ni mogli razgovarati, a ova (Jelka) je pitala i govorila. Ja Milicu nisam do sad ni poznavo, samo sam je jedanput vidio u svom životu, u Somboru, u knjižari K-oj, gde je bila s materom i Kojačićem, i to navlaš sam je vidio. Ja sam se omišljo da će to ona biti, a nisam znao kako ću je zapitati, a nisam baš ni mogo kad je zaklonjena bila i novine gledala.

Ona posle reče Jelki ajdemo, i odoše.

To veće nisam bio baš ni zdrav, al sam celo to veće i sutradan bio veoma nevozan i jedio sam se što sam taku glupost učinio da joj nisam ni jedne reči proslvio, a ni ona meni.

Njen je brat celu jednu godinu bio samnom na kostu, i ona mu je mnogo karti pisala i moje ime spominjala, za neznatne stvari pitala, očul ići kući o Božiću il Uskrsu, da i on dođe kad i ja, kakva mi je svedodžba, da me moli da ga podučavam itd.

Jedanput je, mesto na brata, na me adresirala i moj razred potpisala, pa se izvinjavala da se zabunila. Ja sam se toj adresi činio nevesti, ko da je nisam ni vidio, a Jova mi nije spominjo.

Jedanput je bratu poslala anziskartu s njenom slikom. Kad sam došo kući, Jova mi pokaza, a ja je i ne uze u ruku, već preko ramena pogledah. Al zato sam posle, krišom, gledao je.

Cele godine pred Jovom nisam njenog imena spomeno, nit pito za nju štogod. Kad je on govorio štogod o njoj činio sam se i nevesti, mada sam rado slušo. Nisam nikad o njoj mislio ozbiljno. Kad su oni počeli meni dolaziti, Jova i njena mati, odma sam znao da ja neću s njenom ćerkom imati intimniji veza. Zato sam i izbegavo da se s Milicom sastanem. Ona je tražila načina kako da me vidi, ne zato, valda, što je naklonjena bila prema meni, nego iz ljubopitljivosti ženske, jer sam joj sasvim nepoznat bio, kao i ona meni, a i slušala koj šta o meni od matere i brata.



Tako sam o Božiću došo na 10 dana, a i ona je došla, a i Jova u to doba kad i ja. Jova je dolazio meni. Ja nisam nikud išo, pa se nisam ni mogo sastati s njom, a znala je da sam kod kuće, kad sam došo, i kad ću ići.

Onda sam je vidio iz sobe kako, zajedno s materom, prelaze na Cijinu stranu, pa su otišle popinim. Samo neznam zašto su čak ovamo obilazile.

O Uskrsu Jova je došo pre, a ja sam mu kazo da ću kasnije, i tačno koji dan. Kad sam došo na stanicu staparsku, vidio sam jednu žensku priliku, samu, gde čeka nekog. Mislim da je ona bila. Al ja sam prošo onuda, nisam ni gledao na tu stranu.

Na kraju godine piše bratu, i pita kad će doći, i kaže da samnom zajedno dođe. Ona je mnogo ranije došla kući nego što mi možemo. Ona je 20-og došla, a već posle neki dan bila je kod naše kuće. To mi je kazala njena mati kad je došla kod nas tj. sina. I onda, ko da nije volela što je to rekla, i ko da je tela to da izgadi, kaže da se Milica nuz našu kuću šetala.

Ja sam došo kući tek 29-og. Milica je posle otišla u kupku, u Srbiju. A kad je došla iz kupke, ona je, s Jelkom, koja je došla kod nje u goste, svaki dan pred veče šetala nuz našu kuću. Ja i nisam viđo, nego moja mama mi je govorila dvaput-ritput. Onda mi je i kazala da Milica neće više ni ići u školu, jer je slaba, a Jova da će u kadetsku školu.

Ni Jova još nije bio kod mene. Ja mislim da mu je mati kazala da ne dolazi, valda zato što ga nisam podučavo u lekcijama, jer ona ga je zato dala samnom u stan da ga podučavam, inače drugog nismo imali ništa.

Još je Milica pitala moju mamu što ja nikud nejdem, i govorila kako popini dolaze Jovi.

Juče u veće opet su se šetale. A Jelka, bila nam je pre tri godine komšinicu, zapita moju mamu, na sokaku, na divanu, jel sam kod kuće, i da je provede da vidi šta radim. Ona druga ni mogla ošati na sokaku, već i ona dođe. Šta je bilo dalje, to sam gore napiso.

Kad su one otišle, tek onda vidim šta sam uradio, i kako se ona može naći uvređena. Al da sam jedne reči proslvio njoj! Ko da ona tamo nije ni bila! Kajo sam se što i nisam ponudio da sednu, ta nebi otišle tako brzo i bili bi lice u lice, tebi, zacelo, i s njom se razgovaro. Nisam pito ni za Jovu, ni ništa. Pa barem da sam i zaustavljo kad su tele otići!

A i Jelki će pasti u oči, ko da smo zavađeni, pa ne govorimo. To nebi bilo lepo ni da smo se sastali gdegod na sokaku, akamoli kod naše kuće. I to ona došla, što je malo smešno, i to sad je prviput vidim, i take veze imati s njenim bratom! Materom! Mogu misliti šta će ona misliti, i kako će joj biti sramota.

Ja nikad nisam mislio ozbiljno o njoj, osobito kad mislim neženiti se, a i da mislim, nikad na nju nebi mislio.

Sinoć nisam dugo mogo da spavam, od jeda jedva sam zaspo, a i u noć sam se probudio, pa mi odma to palo na um, pa sam se počo jediti tako da sam jedva zaspo.

Danas ceo dan sam bio nervozan i neraspoložen zbog toga. I kako pomislim na to, onda bi sve da se čupam! A nije da kažem da sam ja imo kakve planove, pa su se s ovim okrnjili, nego što će imati rdavo mišljenje o meni, ja se osramoti. Meni je svedjedno kakvo će oni mišljenje imati o meni, jer ja (mislim da) nemam nikakvi smerova, a nisam nikad ni imo. Neću pasti, pa da bi mi oni mogli pomoći, il da će mi nekad trebati. I tako će se prekinuti veze između nas, jer ja ću dalje na školu na jednu stranu, a Jova na drugu, pa ćemo se najviše jedanput moći viditi u godini.

Neću spasti na nji, da, al opet se jedim što se juče tako dogodilo!

A s tom Jelkom teško da ću se viditi još u svom životu, akamoli da ću imati kakve veze.

Još imam da spomenem da Milicu čisto nisam ni vidio, jedno što je bio mrak, a drugo što je bila zaklonjena. Ne mogu da predstavim sebi čistu njenu sliku. Povišlja je i slaba tela. Slaba je i u licu, pa je tu i bela, bledunjava, nalik na onu baptistkinju. Kolko sam je vidio, mislim tako je izgledala. Mislim da je mirna, sentimentalna, kao većinom koji su slabi i bolešljivi. Al ono što sam slušo za nju pre, po tome je žive naravi, nestidljiva, za uživanjem je, i nemirna. Ipak, teško da nije take naravi ko ona mirna D. Patrić.